Izjava visokog predstavnika Valentina Inzka povodom 21. obljetnice Daytonskog mirovnog sporazuma

Na sutrašnji dan prije dvadeset i jednu godinu u Daytonu je parafiran Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini. Četrnaestog prosinca, sporazum je potpisan u Parizu. Oni koji su u to vrijeme bili ovdje sjetit će se reakcije građana: jedinstveni osjećaj koji je ispunio sve kada su shvatili da je rat konačno završen.

Sporazumom je okončan rat i održavan mir. Nitko ne bi trebao podcjenjivati ili zaboraviti važnost toga. Ustavom BiH, koji je dio Daytonskog sporazuma, u članu 1. potvrđen je pravni kontinuitet Bosne i Hercegovine: „Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada 'Bosna i Hercegovina', nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, s unutarnjom strukturom modificiranom ovim ustavom, i s postojećim međunarodno priznatim granicama." Ovo ističem jer u BiH još uvijek postoje političke snage koje 21 godinu nakon Daytona skoro svakodnevno šire svoju revizionističku interpretaciju Daytona koja je očigledno protivna ovom članu Ustava BiH.

Kao dio procesa provedbe mira, zasnovanog na Daytonskom mirovnom sporazumu i uz pozitivno sudjelovanje entiteta i političkih stranaka iz cijele BiH, u Bosni i Hercegovini su uspostavljene brojne institucije. Nažalost, već neko vrijeme pojedini politički subjekti, koji su i sami aktivno sudjelovali u stvaranju nekih od institucija na državnoj razini, sada pričaju o takozvanom „pravnom nasilju" i „nametanju odluka". Ništa od toga što govore nije istina. Institucije na državnoj razini su uspostavljene sukladno Ustavu BiH.

Ponosan sam što su OHR i ostatak međunarodne zajednice sudjelovali u tom procesu koji traje već dvadeset i jednu godinu. Politički subjekti u BiH koji su bili dio tog procesa također bi trebali biti ponosni na to što su u određenom trenutku smogli političku snagu kako bi uspostavili, između ostalih, Oružane snage BiH, Državnu agenciju za istrage i zaštitu, Upravu za neizravno oporezivanje, Graničnu policiju, te šest ministarstava na državnoj razini. Posebno bi trebali biti ponosni što su izbjeglicama omogućili da vrate svoju imovinu i obnove prijeratne domove.

Prije dvadeset godina, kao austrijski veleposlanik u Bosni i Hercegovini radio sam sa ljudima koji su ulagali i posljednje atome snage kako bi zemlju digli na noge. Sretao sam nastavnike, liječnike, taksiste, demobilizirane vojnike, majke, očeve, njihovu djecu. Sve što su oni željeli bilo je da ostave tragediju iza sebe, poprave štetu i nastave s pristojnim, normalnim životom.

Međunarodna zajednica je prepoznala ovo nastojanje i podržala provedbu Daytonskog sporazuma s oko pet milijardi dolara namijenjenih obnovi, što su pratili i drugi vidovi pomoći, a sve u svrhu podrške javnim službama, državnoj upravi, poljoprivrednim i industrijskim inicijativama te projektima s ciljem jačanja uloge građana.

Neki politički lideri – koji su svojedobno igrali pozitivnu ulogu – su, nažalost, u određenom trenutku odlučili fokusirati se na podjele teritorije i moći. Oni vide Daytonski sporazum kao švedski stol sa kojeg bi uzeli samo ono što im odgovara. Zbog toga moram jasno reći da je Daytonski sporazum cjelovit dokument i svi njegovi dijelovi su još uvijek na snazi. Ono što mnogi nazivaju „izvorni Dayton" u sebi sadrži, na primjer, i Aneks X (Ured visokog predstavnika), kao i Aneks VII (pravo na povratak u prijeratne domove), ili prisustvo stranih sudija u sastavu Ustavnog suda BiH. Daytonski sporazum sadrži odredbe kojima se omogućava građanima Bosne i Hercegovine, ako postoji minimum dobre volje, da izgrade normalno europsko društvo, sa suvremenim, funkcionalnim političkim i pravosudnim sustavima i sustavom socijalne zaštite.

Danas se čini da u Bosni i Hercegovini postoje dvije političke realnosti. Prva realnost je nastojanje da se zemlja kreće na putu ka Europskoj uniji, što je pozitivno i nešto što treba podržati. Druga realnost su negativni trendovi koji su počeli u Republici Srpskoj prije deset godina, i sada se raširili i na FBiH.

Političari u Bosni i Hercegovini trebaju imati dovoljno mudrosti da izaberu put naprijed, jer put nazad ne može donijeti ništa dobro za građane ove zemlje.